

ביאורים

מדרגה זו של החסידות הינה מדרגה גבוהה מאוד. העיסוק במדרגה זו הוא מיוחד, ולכן הוא מצריך עבודה מדוקדקת ביותר. משום שככל שהעניין חשוב יותר, כך יש לעסוק בו בזהירות יתר ובעדינות.

הדקדוק במדרגת החסידות, נובע מהקושי הגדול בזהויה האמת הנדרשת מאיתנו, וזאת מחמת דקות העניינים. הרמח"ל מלמדנו, כי הדקדוק בנוי משילובם של שלושה גורמים: ישירות הלב, הבחינה האמיתית והביטחון בה'.

ישרות הלב - לב ישר משמעותו, חיפוש אמיתי של רצון ה' בלבד, ללא חשבונות וגורמים חיצוניים כמו 'מה יגידו', ושאר דברים המבלבלים את האדם.

הבחינה האמיתית - גם לאחר שמנסה האדם ליישר את לבו כדי לעשות נחת רוח ליוצרו, עדיין הוא חייב לעיין היטב ולבחון האם הוא אינו נמשך אחר חשבונות זרים. האם זהו באמת המעשה הרצוי.

הביטחון בה' - בסופו של דבר האדם מוגבל. אם הוא חושב שבכוחו להבין הכל, ולדעת את האמת האמיתית על בוריה, הוא טועה טעות גדולה. מכאן מגיע הצורך הגדול בביטחון בבורא עולם שייטיע לו וידיכו בדרך אמת.

פעמים רבות קורה שאדם נמצא במבוכה מסוימת מחמת הקושי לזהות מהו המעשה הרצוי. כאשר אנו עוסקים במדרגות הגבוהות שאינן בבחינת "שחור - לבן" והן עוסקות ב'מה שמעבר', הדברים מסתבכים יותר. לדוגמה, פעמים האדם מדמה שאם יחמיר בעניין מסוים ויתגבר על הנטייה להקל על עצמו הוא ייצא נשכר מכך, שהרי הצליח להתגבר על יצרו. אולם פעמים קורה ההפך, שמתוך חומרה זו נמשך האדם ועובר על איסורים חמורים יותר וכדומה.

לכן, כאשר האדם משלב את שלושת הדברים, לב ישר, עיון במעשים וביטחון בה', הוא יזכה לעזרה וסייעתא דשמיא לבל ייפול בהכרעותיו הקשות.

הרחבות

• מה היה צריך גדליה בן אחיקם לעשות

שִׁמְפְּנֵי רַב חֲסִידוֹתוֹ... שְׁלֵא לְקַבֵּל לְשׁוֹן הָרַע. בדברי הגמרא שהביא הרמח"ל נאמר כך: "אשר הכה ביד גדליה. וכי גדליה הרגן? והלא ישמעאל הרגן! אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת יוחנן בן קרח ולא חש - מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן. אמר רבא: האי לישנא בישא (לשון הרע), אף על פי דלקבולי לא מבעי (לקבל אסור) - מיחש ליה מבעי (לחשוש לו - צריך)".

לפי זה, הסביר החפץ חיים מה היה גדליה בן אחיקם צריך לעשות: "משמע דבמה שלא רצה גדליה לקבל דברי יוחנן בן קרח יפה עשה כדון, אך קלקל במה שלא חשש לדבריו לשמור את עצמו ואת אנשיו ממנו, והרי שם במעשה דגדליה רבים אמרו לו שמחשבת ישמעאל להרגו כמו שמפורש בקרא (בפסוק) ושם לא היו רשעים במה שהרכילו על ישמעאל דאדרבה (להפך) מצוה רבה קיימו בזה" [הלכות לשון הרע ז, סעיף קטן ו].

• מה היה צריך רבי זכריה בן אבקולס לעשות

עֲנוּתָנוֹתָו שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה. רבי צבי הירש חיות הסביר שמשום פיקוח נפש היה מותר להקריב את קרבנו של בר קמצא למרות שהיה בו מום, ואף להרוג את בר קמצא מדין רודף של כלל ישראל, אולם "מפני גודל ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס לא הרהיב עוז בנפשו עשות בזה הלכה למעשה וחשש שיחשדו אותו שעשה שלא כהלכה ולא החשיב עצמו לגדול ולקבוע בדעתו להיות עושה הלכה למעשה ולתלות בהוראת שעה" [פירושו לגיטין עו"א].

פרק כ - במשקל החסידות

הדברים הנצרכים להצליח בכך: לב ישר, עיון מעמיק וביטחון בה'

מה שצריך לבאר עתה הוא משקל^ו החסידות הזו, והוא ענין עקרי מאד מאד. ותדע באמת שזוהי המלאכה הקשה שבחסידות, כי דקותו רב ויש ליצר בדבר הזה כניסה גדולה, על פן נמצאות סכנתו עצומה, כי הרבה דברים טובים יוכל היצר לרחק כאלו הם רעים, והרבה חטאים לקרב כאלו הם מצוות גדולות. ובאמת שלא יוכל איש להצליח במשקל הזה אלא בשלשה דברים, שיהיה לבו ישר שבלבבות, שלא תהיה פניתו אלא לעשות הנחת רוח לפניו יתברך ולא זולת זה כלל, ושיהיה מעין על מעשיו עיון גדול וישתדל לתקנם על פי התכלית הזו, ואחר כל זאת יהיה משליף יתנו על ה', שאז יאמר בו, "אשרי אדם עוז לו^ו בך וגו' לא ימנע טוב להלכים בתמים" (תהלים פד, ו-ב).

אמנם אם אחד מן התנאים האלה יחסר לו, לא יגיע אל השלמות וקרוב הוא לפשל ולפול, דהיינו, או אם הפניה לא תהיה מבחרת וזכה או אם יתמשל מן העיון במה שייכל לעין, או אם אחר כל זה לא יתלה בטחונו בקונו, קשה לו שלא יפול. אף אם שלשם ישמר כראוי, תמימות המחשבה, עיון ובטחון, אז ילך בטח באמת ולא יאנה לו כל רע. הוא הדבר שאמרה חנה בנביאותה (שמואל א' ב, ט), "רגלי חסידו ישמר", ודוד כמו כן אמר (תהלים לו, כח), "ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו".

הנה מה שצריך להבין הוא, כי אין לדון דברי החסידות על מראיהן הראשון^ו, אלא צריך לעין ולהתבונן עד היכן תולדות המעשה מגיעות, כי לפעמים המעשה בעצמו יראה טוב, ולפי שהתולדות רעות יתחייב להניחו^ו, ולו יעשה אותו יהיה חוטא ולא חסיד.

הנה מעשה גדליה בן אחיקם גלוי לעינינו שמפני רב חסידותו שלא לדון את ישמעאל לכף חובה או שלא לקבל לשון הרע אמר ליוחנן בן קרח, "שקר אתה דבר אל ישמעאל" (ירמיה מ, טז), ומה גרם? גרם שמת הוא ונפזרו ישראל וכבה גחלתם הנשארה. וכבר יחס הכתוב הריגת האנשים אשר נהרגו - אליו, כאלו הרגם הוא, וכמאמרם זכרונם לברכה (עין נדה סא ע"א) על פסוק "את כל פגרי האנשים אשר הכה ביד גדליהו" (ירמיהו מא, ט).

והבית השני גם הוא חרב על ידי חסידות כזה אשר לא נשקל במשקל צדק. במעשה ד'בר קמצא' (גיטין נו ע"א) אמרו, "סבור רבנו לקרובה", אמר להם רבי זכריה בן אנקליס, יאמרו 'בעלי מומין קרובין לגבי מזבח', סבור למקטלה^ו, אמר להם רבי זכריה בן אנקליס, יאמרו 'מטיל מום בקדשים יהרג'. בין כך ובין כך הלך אותו הרשע והלשין את ישראל, בא הקיסר והחריב ירושלים. והוא מה שאמר רבי יוחנן על זה, "ענוותנותו של רבי זכריה החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגלתנו לבין האמות". הרי לך שאין לדון בחסידות המעשה באשר הוא שם לבד, אף צריך לפנות פה וכה לכל הצדדין שייכול שכל האדם לראות, עד שידין באמת איזה יכשר יותר העשיה או הפרישה.

משקל - שיקול הדעת ואיזון נכון. **עוז לו** - ביטחונו בה'. **על מראיהן הראשון** - לא מבט ראשון ושטחי. **להניחו** - להימנע מלעשותו. **סבור רבנו לקרובה** - חשבו חכמים להקריב את הקרבן שבר קמצא הטיל בו מום. **למקטלה** - להרוג את בר קמצא.

החובה להתבונן בתוצאותיהם של המעשים

